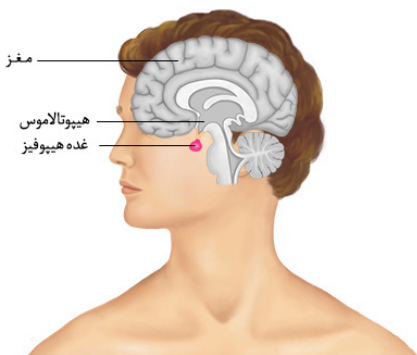

کم کاری هیپوفیز

غده هیپوفیز چیست؟

غده هیپوفیز عضو کوچکی است که در قاعده مغز قرار دارد. این عضو رئیس غده ها نامیده می شود زیرا عملکرد سایر غدد را کنترل می کند. این غده هورمون های متفاوتی تولید می کند. هورمون ها پیام رسان های شیمیایی هستند که فرآیندهای مختلف در بدن را به کار می اندازند و یا آن ها را متوقف می کنند.

هورمون هایی که توسط غده هیپوفیز ساخته می شود شامل موارد زیر می باشد:

- ۱- کورتیکوتروپین که ACTH نامیده می شود. این هورمون به غده آدرنال یا فوق کلیوی دستور می دهد که هورمونی به نام کورتیزول را ترشح کند.
- ۲- هورمون محرک تیروئید که TSH نامیده

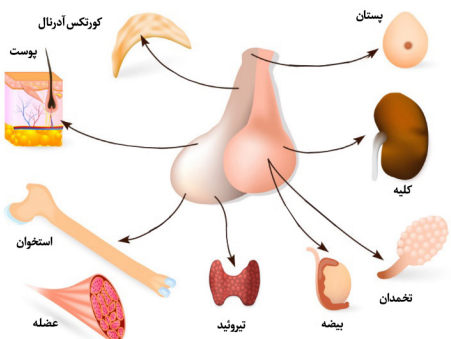
می شود. این هورمون به تیروئید دستور می دهد که هورمون های T3 و T4 را ترشح کند. این هورمون ها کنترل چگونگی مصرف و ذخیره انرژی در بدن را برعهده دارند.

۳- گنادوتروپین ها که در خانم ها به تخمدان دستور می دهند استروژن و پروژسترون ترشح کنند. در ضمن فرمان آماده سازی و رها کردن تخمک را نیز صادر می کنند. در مردان این هورمون ها سبب تولید تستوسترون و اسپرم از بیضه ها می شوند.

۴- هورمون رشد در کودکان کمک می کند تا به قد نرمال برسند و در بزرگسالان کمک می کند تا ترکیب صحیحی از بافت چربی و عضلات اسکلتی ایجاد شود.

۵- هورمون پرولاکتین تکامل پستان ها را در دختران تنظیم می نماید و در تولید شیر بعد از تولد نوزاد نقش دارد (۱).

غده هیپوفیز

کم کاری کلی هیپوفیز چیست؟

زمانی که هیپوفیز نتواند به مقدار کافی هورمون تولید کند کم کاری کلی هیپوفیز ایجاد شده است. این حالت هنگامی که هیپوفیز آسیب می بیند و یا در قسمت های بالاتر مغز مانند هیپوتالاموس اختلال ایجاد شده باشد به وجود می آید.

علل کم کاری هیپوفیز چیست؟

رشد توده در غده هیپوفیز و آسیب به بافت هیپوفیز توسط جراحی ، پرتوتابی یا سایر داروها می توانند منجر به بروز کم کاری هیپوفیز شوند. علت دیگر کم کاری هیپوفیز اختلال مادرزادی این غده است. برخی افراد با عدم وجود یک یا چند هورمون هیپوفیز به دنیا می آیند.

وقتی هیپوفیز نمی تواند هورمون های کافی ترشح کند سایر غدد درون ریز که تحت کنترل هیپوفیز هستند (که در بالا به آن اشاره شد) نیز نمی توانند هورمون کافی تولید کنند که می تواند عوارض جدی به همراه داشته باشد.

علائم کم کاری هیپوفیز چیست؟

این اختلال می تواند علائم گوناگونی را ایجاد نماید که بستگی به این دارد که کدام هورمون بیشتر تحت تاثیر قرار گرفته است .

به طور کلی علائم کم کاری کل هیپوفیز شامل موارد زیر است:

احساس خستگی، کاهش وزن، عدم تحمل سرما، کاهش اشتها، کاهش میل جنسی، ایجاد مشکل در بارداری یا باردار شدن زنان که ناباروری نامیده می شود، عدم وجود قاعدگی یا نامنظم بودن آن، کاهش موهای ناحیه شرمگاهی و عدم توانایی شیر دادن در خانم ها و کاهش موهای صورت و بدن و کاهش اندازه بیضه ها در مردان.

در اطفال نیز رشد ناکافی و کوتاهی قد ایجاد می شود.

آیا من نیاز به بررسی در زمینه کم کاری هیپوفیز

دارم؟

اگر پزشک معالج مشکوک به کم کاری هیپوفیز است شما نیازمند انجام تست خون برای تعیین سطح در گردش خون هورمون های هیپوفیز می باشید. در ضمن ممکن است برای شما تست های تصویربرداری از ناحیه هیپوفیز که عمدتاً MRI می باشد نیز درخواست شود. این تست ها در تشخیص صحیح بیماری سودمند می باشند و می تواند نشان دهد که آیا عاملی سبب ایجاد آسیب یا فشار به غده هیپوفیز شما شده است؟ (۱)

چگونه کم کاری هیپوفیز درمان می شود؟

• درمان شامل دریافت هورمون های جایگزین

برای مواردی است که بدن قادر به تولید آن‌ها نباشد.

شما می‌بایست به نکات زیر در مورد درمان بیماری دقت داشته باشید:

• بیمارانی که مبتلا به کم‌کاری کلی هیپوفیز می‌باشند معمولاً می‌بایست تا آخر عمر از هورمون‌های جایگزین تحت نظر پزشک معالج استفاده نمایند.

• بعد از درمان، پزشک معالج در فواصل منظم شما را تحت بررسی قرار می‌دهد. گاهی نیاز به مصرف همیشگی انواع خاصی از هورمون‌ها دارید. در مواردی که نارسایی آدرنال ایجاد شده و نیازمند به درمان کورتیکواستروئید (کورتون) می‌باشید با توجه به اینکه در هنگام بروز استرس‌های بزرگ مانند تصادفات یا جراحی و... نیاز به تجویز دوزهای استرس کورتیکواستروئید دارید می‌بایست به همراه خود یک گردن بند یا دست بند داشته باشید که در آن مشخصات بیماری شما، خصوصاً ابتلا به نارسایی آدرنال و نیاز به تجویز کورتیکواستروئید نیز در شرایط استرسی ذکر شده باشد.

• در صورتی که مبتلا به نارسایی آدرنال مرکزی (به علت کم‌کاری هیپوفیز) هستید می‌بایست یک عدد آمپول هیدروکورتیزون ۱۰۰ میلی‌گرمی به همراه یک عدد سرنگ همراه شما باشد تا در موارد اورژانسی در خانه یا سفر به شما تزریق شود (۲).

• در ضمن برای تعیین کفایت درمان می بایست به شکل دوره ای تست های آزمایشگاهی برای شما درخواست گردد.

• کسانی که توده در هیپوفیز علت بیماری آنها است ممکن است تحت جراحی یا پرتوتابی نیز قرار بگیرند (۱).

اگر من تمایل به باردار شدن دارم می بایست

چه کارهایی را انجام دهم؟

اگر شما می خواهید باردار شوید باید این موضوع را با پزشک معالج خود در میان بگذارید و بسته به نوع بیماری شما درمان های متفاوتی ممکن است به شما پیشنهاد شود. برای مثال ممکن است هورمون های خاصی برای شما تجویز شود که برای بارداری زنان لازم بوده یا سبب باروری در مردان شود. خوشبختانه با درمان صحیح اغلب مردان و زنان مبتلا به کم کاری کلی هیپوفیز می توانند فرزند داشته باشند (۱).

1 -Snyder PJ. Patient education: Panhypo-
pituitarism (The Basics (2018)). Available
from: <https://www.uptodate.com/contents/panhypopituitarism-the-basics>

2 -Corenblum B. Hypopituitarism (2017)
Available from: .((Panhypopituitarism
<https://emedicine.medscape.com/article/122287-overview>

گرد آورنده

دکتر مریم حیدرپور

(فوق تخصص غدد درون ریز و متابولیسم)